

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

2 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Karol Weitz (przewodniczący)

SSN Marta Romańska

SSN Roman Trzaskowski (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 2 marca 2026 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z 9 czerwca 2022 r., I ACa 1539/21,
w sprawie z powództwa E.P. i W.P.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o ustalenie i zapłatę,

1. oddala skargę kasacyjną;

2. zasądza od pozwanego na rzecz powodów, tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, kwotę 5 400 (pięć tysięcy czterysta) zł z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego wyroku pozwanemu do dnia zapłaty.

Marta Romańska Karol Weitz Roman Trzaskowski

(K.L.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 9 czerwca 2022 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w punkcie pierwszym (1) oddalił apelację pozwanego Bank S.A. w W. (dalej – „Bank”) od wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy z dnia 20 września 2021 r. - ustalającego, że Umowa Kredytu numer [...] zawarta 6 kwietnia 2006 r. między powodami E.P. i W.P. a Bankiem jest nieważna (pkt I), zasądzającego od Banku na rzecz powodów kwotę 26.869,57 zł z bliżej oznaczonymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie (pkt II), oddalającego dalej idące powództwo (pkt III) i rozstrzygającego o kosztach (pkt IV i V) – a w punkcie drugim (2) orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

Okoliczności sprawy istotne na obecnym etapie postępowania – z uwzględnieniem utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego kredytów indeksowanych do waluty obcej (denominowanych w takiej walucie) oraz treści zarzutów kasacyjnych – przedstawiały się następująco:

W dniu 6 kwietnia 2006 r. powodowie zawarli z Bankiem umowę kredytu hipotecznego nominowanego do CHF nr [...] („Umowa”), na podstawie której Bank udzielił im kredytu w wysokości 251.615,21 zł, indeksowanego do CHF, oprocentowanego wg zmiennej stopy procentowej, której wysokość stanowiła sumę stawki referencyjnej LIBOR 6m i stałej marży banku wynoszącej 1,8%, przeznaczonego na cele mieszkaniowe powodów.

W Umowie, opartej o treść stosowanego przez Bank wzorca umownego, wskazano m.in., że:

- w dniu wypłaty kredytu lub każdej transzy kredytu kwota wypłaconych środków będzie przeliczana do CHF według kursu kupna walut ustalonego przez Bank i obowiązującego w Banku w dniu uruchomienia środków (§ 3 ust. 2 Umowy);
- wysokość zobowiązania będzie ustalana w złotych w kwocie stanowiącej równowartość wymaganej spłaty wyrażonej w CHF po jej przeliczeniu według kursu

sprzedaży obowiązującego w NBP na dzień przed datą wpływu środków do Banku (§ 5 ust. 4 i 5 Umowy).

Powodowie mieli świadomość, że może dojść do zmiany kursu CHF, w jakiś sposób wpływającej na zobowiązanie kredytowe, w tym spłatę kredytu. Jednakże Bank nie informował ich o stabilności waluty. W odpowiedzi na pytanie dotyczące stabilności CHF przedstawił im tabelkę z wydrukiem wartości CHF z ostatnich 10 lat, z którego wynikało, że wahania wynosiły 30 gr. Powodowie nie otrzymali informacji zawierającej bliższe dane, kalkulacji oraz prognoz, odpowiednio zindywidualizowanych i rozłożonych w czasie. Nie ma żadnych dowodów, z których wynikałoby, że pozwany wyjaśnił im, na czym polega ryzyko walutowe, jak może zmienić się wysokość ich zobowiązania w czasie, czy też, że ryzyko to jest w zasadzie nieograniczone.

Zgodnie z dyspozycją powodów kredyt został wypłacony w czterech transzach: w dniu 12 kwietnia 2006 r. w kwocie 97.115,21 zł, w dniu 21 lipca 2006 r. - 60.000 zł, w dniu 30 stycznia 2007 r. - 60.000 zł i w dniu 27 kwietnia 2007 r. - 34.500 zł.

W okresie od 11 maja 2006 r. do 8 stycznia 2021 r. powodowie uiścili na rzecz Banku z tytułu wpłaty rat kapitałowo-odsetkowych łączną kwotę 272.300,05 zł oraz z tytułu opłat „okołokredytowych” (składki na ubezpieczenie kredytu, wkładu własnego i na życie) - 7.652,53 zł.

Pismem z dnia 1 lutego 2021 r. powodowie wezwali Bank do zapłaty na ich rzecz z tytułu nieważności Umowy kwotę 272.300,05 zł w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania, jednakże Bank odmówił zapłaty.

Powodowie dochodzili kwoty zasądzenia na ich rzecz kwoty 278.484,78 zł, wraz z bliżej oznaczonymi odsetkami ustawowymi, z tytułu zwrotu nienależnych świadczeń w postaci rat kapitałowo-odsetkowych spełnionych na rzecz Banku w związku z wykonaniem Umowy. Pozwany zgłosił zarzut potrącenia m.in. kwoty 251.615,21 zł z tytułu zwrotu kapitału.

Wraz z pozwem w niniejszej sprawie powodowie oświadczyli (oświadczenia z 25 listopada 2020 r.), że są świadomi wszelkich konsekwencji prawnych i faktycznych wynikających z ustalenia, w toku postępowania w niniejszej sprawie,

nieistnienia lub nieważności Umowy i godzą się na nie, oraz że ustalenie nieistnienia Umowy lub stwierdzenie jej nieważności jest obiektywnie korzystniejsze dla nich - zarówno na dzień złożenia tego oświadczenia, jak i na dzień zawarcia Umowy - aniżeli pozostawienie Umowy w mocy.

Oddalając apelację pozwanego, Sąd Apelacyjny przyjął - w zakresie istotnym na obecnym etapie postępowania - że:

- powodowie mają interes prawny w ustaleniu nieważności Umowy;
- zastrzeżona w Umowie klauzula indeksacyjna, określająca główne świadczenia stron (główny przedmiot Umowy) i obciążająca powodów nieograniczonym ryzykiem walutowym, nie była indywidualnie negocjowana, nie została sformułowana w sposób jednoznaczny (powodowie nie zostali należycie, tj. szczególnie starannie, poinformowani o ryzyku wzrostu kursu CHF), a Bank nie przewidział żadnego mechanizmu, chroniącego kredytobiorców przed zmianami, jakie wykraczają poza standardowe fluktuacje kursów walut;
- stosowanie różnego rodzaju kursów waluty indeksacji dla różnych przeliczeń jest wadliwe, nie zostało sformułowane w sposób jednoznaczny, narusza interes konsumenta i nie zostało objęte indywidualnym uzgodnieniem; określenie zaś wysokości należności obciążającej konsumenta z odwołaniem do tabel kursów ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron;
- abuzywność i bezskuteczność postanowień indeksacyjnych, dotyczących ryzyka wymiany walut i określających główny przedmiot umowy kredytu, przesądza nieważność Umowy, gdyż ich usunięcie spowodowały nie tylko zniesienie mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również - pośrednio - prowadziłyby do zaniknięcia ryzyka kursowego, które jest związane bezpośrednio z indeksacją kredytu do waluty;
- nieuczciwe postanowienia indeksacyjne nie powinny być zastępowane innym mechanizmem przeliczeniowym opartym na przepisach kodeksu cywilnego; w szczególności wykluczone jest zastąpienie przez sąd klauzul abuzywnych

np. kursem średnim waluty obcej z dnia wymagalności roszczenia ogłaszanym przez NBP; ponadto wola konsumenta, który uważa, że stwierdzenie nieważności całej umowy nie jest dla niego niekorzystne, przeważa nad wdrożeniem systemu ochrony, takiego jak zastąpienie nieuczciwego postanowienia i utrzymanie umowy w mocy, a *in casu* w trakcie przesłuchania powodowie stwierdzili wyraźnie, iż są świadomi konsekwencji stwierdzenia nieważności Umowy, w tym także ciążącego na nich obowiązku zwrotu Bankowi wypłaconego kapitału;

- stwierdzenie nieważności Umowy dawało powodom prawo żądania zwrotu jako nienależnych wszystkich spełnionych świadczeń pieniężnych.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł pozwany, zaskarżając go w całości. Zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj. art. 385¹ § 1 i 2 k.c. oraz art. 189 k.p.c. Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sformułowane w skardze kasacyjnej zmierzają przede wszystkim do podważenia stanowiska Sądu Apelacyjnego, że abuzywność spornych klauzul indeksacyjnych musi spowodować upadek całej Umowy. W szczególności, zdaniem Banku, prawidłowa wykładnia art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w niniejszej sprawie w przypadku ustalenia jako bezskutecznego postanowienia umowy w zakresie, w jakim odsyła ono do kursu z tabeli Banku, nakładała na Sądy obu instancji obowiązek zastosowania innej normy, na mocy której możliwe było obowiązywanie umowy jako kredytu indeksowanego do waluty obcej (art. 65 k.c. albo art. 358 § 2 k.c. odsyłającego do kursu średniego NBP). Pozwany zwrócił też uwagę, że unieważnienie umowy nie może stanowić sankcji przewidzianej w dyrektywie 93/13, gdyż chodzi w niej o zastąpienie formalnej równowagi między prawami i obowiązkami stron umowy, jaką ustanawia umowa, równowagą rzeczywistą.

Ustosunkowując się do tej argumentacji, należy podkreślić, że z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, iż w ujęciu Sądu Apelacyjnego abuzywność klauzul indeksacyjnych wynikała nie tylko z zastrzeżenia dla Banku nadmiernej swobody w zakresie ustalenia kursu waluty istotnego dla przeliczeń indeksacyjnych oraz

korzyści związanej ze *spreadem*, ale także z niedopuszczalnego obciążenia powodów – bez udzielenia im należytej informacji – nieograniczonym ryzykiem walutowym. Tymczasem Sąd Najwyższy wielokrotnie i przekonująco wyjaśniał już, że bez klauzuli ryzyka walutowego umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej nie może być utrzymana, w tym jako zwykły kredyt złotowy (oprocentowany w sposób charakterystyczny dla kredytów w walucie obcej albo kredytów złotówkowych), gdyż byłoby to równoznaczne z tak daleko idącym jej przekształceniem, iż należałoby ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze niż zamierzone przez strony, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, z. B, poz. 20, z dnia 13 kwietnia 2022 r., II CSKP 15/22, niepubl., z dnia 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22 i II CSKP 382/22, niepubl., z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22, niepubl., z dnia 20 maja 2022 r., II CSKP 796/22, niepubl., z dnia 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, niepubl., z dnia 26 stycznia 2023 r., II CSKP 722/22, niepubl., z dnia 31 stycznia 2023 r., II CSKP 941/22, niepubl., z dnia 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22, niepubl., z dnia 10 marca 2023 r., II CSKP 1017/22, niepubl., z dnia 27 kwietnia 2023 r., II CSKP 1016/22, niepubl., z dnia 25 maja 2023 r., II CSKP 1311/22, niepubl., z dnia 6 czerwca 2023 r., II CSKP 1159/22, niepubl., z dnia 25 lipca 2023 r., II CSKP 1487/22, niepubl., z dnia 28 lipca 2023 r., II CSKP 611/22, niepubl., z dnia 8 listopada 2023 r., II CSKP 1530/22, niepubl., z dnia 21 listopada 2023 r., II CSKP 1675/22 i II CSKP 701/23, niepubl., z dnia 29 listopada 2023 r., II CSKP 1460/22, niepubl. i II CSKP 1753/22, z dnia 19 stycznia 2024 r., II CSKP 874/22, niepubl., z dnia 24 stycznia 2024 r., II CSKP 1496/22, niepubl., z dnia 6 września 2024 r., II CSKP 1644/22, niepubl. oraz z dnia 3 grudnia 2024 r., II CKSP 1803/22).

Utrwalonej judykatury Sądu Najwyższego nie uwzględnia również zarzut naruszenia art. 189 k.p.c., którego skarżący dopatrzył się w przyjęciu, że powodowie mają interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności Umowy, mimo iż przysługiwało im dalej idące roszczenie o zapłatę. W judykaturze tej bowiem nie budzi już wątpliwości, że dopuszczalne jest wystąpienie z żądaniem ustalenia nieistnienia stosunku kredytu ze względu na nieważność umowy kredytu, nawet jeżeli stronie przysługuje roszczenie o zwrot świadczeń spełnionych na podstawie tej umowy (por.

np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2022 r., II CSKP 163/22, niepubl., z dnia 20 czerwca 2022 r., II CSKP 701/22, niepubl., z dnia 20 marca 2024 r., II CSKP 401/23, niepubl. i z dnia 6 września 2024 r., II CSKP 1644/22, niepubl.; por. też wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 23 listopada 2023 r., C-321/22, Provident Polska, pkt 77, gdzie wskazano, że art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 w związku z zasadą skuteczności stoi na przeszkodzie przepisom krajowym, zgodnie z ich wykładnią dokonaną w orzecznictwie, które w celu uwzględnienia wytoczonego przez konsumenta powództwa zmierzającego do stwierdzenia bezskuteczności nieuczciwego warunku w umowie zawartej z przedsiębiorcą wymagają dowodu na istnienie interesu prawnego, w sytuacji gdy uznaje się, że taki interes nie istnieje, jeżeli konsumentowi przysługuje powództwo o zwrot nienależnego świadczenia, lub gdy może on powołać się na tę bezskuteczność w ramach obrony przed powództwem wzajemnym w przedmiocie wyegzekwowania wykonania zobowiązania wytoczonym przeciwko niemu przez tego przedsiębiorcę na podstawie tego warunku).

Zaaprobowanie stanowiska co do wadliwości klauzuli obciążającej powodów nieograniczonym ryzykiem i niemożliwości utrzymania Umowy bez tej klauzuli sprawia, że bezprzedmiotowe – pozbawione wpływu na rozstrzygnięcie sprawy - stało się rozważanie zarzutów skarżącego, zmierzających w szczególności wykazania dopuszczalności zastąpienia niedozwolonych postanowień odsyłających do różnych kursów ustalanych przez Bank odwołaniem do kursu średniego NBP. Nawet bowiem przyznanie pozwanemu racji co do tych kwestii w żaden sposób nie rozwiązywałoby problemu niedopuszczalnego obciążenia powodów nieograniczonym ryzykiem walutowym (nie wyłączało tego ryzyka).

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

Marta Romańska Karol Weitz Roman Trzaskowski

(K.L.)

[r.g.]

